

MORGONBRIS

Nr 3. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fackförbund. Juli 1907.

Leon Larssons diktning.

I.

Vid sidan av vår döde Gabrielsson samt Ossian-Nilsson intager Leon Larsson främsta rummet som de svenska arbetarnas skald.

Gabrielssons diktning var den blide och veke arbetarskaldens. Hans sångmögick mestadels i stilla tankar. Gabrielsson var den proletariske drömmaren, som tvingats att taga stridshjälmen på, för den rättfärdiga saks skull, som drivit hans folk ut i kamp. Han var en tänkare, som dog med svärdet i hand. Han var också en siare, som tagit facklan i hand för att lysa sitt folks första tunga ökenvandringväg. Facklan förbrände hans hand och han själv stupade innan Kanaanslandet var nått. Hans arbetande folk hann icke ens till Sinai, förrän döden nådde honom. Så fick han, som av naturen danats att bekläda en professorsstol i filosofi eller intaga en plats på drömmares och vitterlekars parnass, som krigare dö med hjälmen i stället för med lagern om pannan. Dock — äran är icke mindre för det. De som som falla på sin post i de förtrycktas frihetskamp, dem hör hjälteglorian till, vare sig de stupat i ledet eller bland anförarne, och främst skola de minnas som, likt Gabrielsson

fastän blott med fjärdels lunga
ändock djärydes om frihet sjunga,

främst skola våra *diktare* under vår kamp minnas.

Ossian-Nilssons diktning är den födde härskaldens. Han är kampens beun-

drare för dess egen skull. För honom är pennan en klinga och fältherrens egen klinga. Sköldarnas brak och lansarnas vinande, trummornas dån och fanornas ståt, allt vad till striden hör älskar han. Sitt arbetande folk vill han ständigt se strida, icke vila. Kampen mot mörker,

LEON LARSSON.

förtryck, lumpenhet, feghet kan aldrig taga slut. Hans härligaste dikter äro svärdshugg av en väldig hand och en stark klinga. Drömmer han, så drömmer han med hjälmen på och stålet vid sidan. Sina siarord bär han på spetsen af sin klinga. Där han står i våra leder, höres förvisso stridssången starkare

och trummorna högre. Det är icke heller blott en sångare mer, utan en fältherre.

Med båda dessa har *Leon Larsson* släktdrag. Som Gabrielsson är han i flera av sina dikter vek och drömmande, som Ossian-Nilsson älskar han därjämte sin klinga för stridens härlighets skull, striden för frihet och rätt, striden för ett nytt samhälle, för en ny mänsklighet. Som Gabrielsson filosoferar han ofta vid lägerelden, som Ossian-Nilsson är han filosof även mitt i stridens vimmel, mitt i handlingens hetaste ögonblick. Som Gabrielsson längtar han efter att se ökenvandringen slutad — med en stormning av himmelen! — och det förlorade landet breda ut sig för sitt folks blickar, men som Ossian-Nilsson skulle han dock förvisso sörja, om kampen någonsin slutade. Så går där en dualism genom hans diktning, som dock har sin enhet däri att striden för *idealet* icke har något slut.

I mycket är Leon Larssons diktning dock olik de båda andra skaldernas. Hans filosofi är först en annan än Gabrielssons, mera optimistisk i sin grundton, mindre melankolisk. Strängarne på hans lyra äro starkare, anslagen djärvare, tonen hårdare, stilen pregnantare, hela hans musa villigare. Han har icke heller Ossian-Nilssons mångsidighet i att föra klingan, ehuru kanske stålet är av naturen böjligare. Orkestermusiken är icke djup och omfattande, men ofta renare.

Har Gabrielsson de mörka lackviolerna kring sin stridshjelm och Ossian-Nilsson de röda vildrosorna, så har Leon Larsson de vita likjorna. Där ligger icke sällan t. o. m. i hans vildaste sånger barnets oskuld och omedelbarhet. Detta

ger åt hans poesi en charme som betager.

Det är mestadels otjänligt att klassificera. Skulle man ändå göra det, så är väl Gabrielsson lyrikern av de tre, Ossian-Nilsson dramatikern (mitt i sin lyrik) och Leon Larsson epikern. Lyser ibland ur Karolus' sånger en mild humor och 'lågar' ur Ossian-Nilssons ofta en förintande satir, så kan man hos Leon Larsson spåra en bitter ironi. Alla tre äro idédiktare, alla tre dock realister. Symbolismen återfinnas hos dem också. Minst realist och mest symboliker av dem är dock Leon Larsson.

Vid läsningen av Karolus' dikter har jag ofta kommit att tänka på Björnsons folkvisor, vid läsningen av Ossian-Nilsson har framför allt Ibsens dramer stått för mig. Vid läsningen av Leon Larssons dikter har icke sällan tanken gått till bilder och stämningar i *Devina Comedia* och till gestalter av Meunier.

I denna första artikel har jag ej tillgång till den under utgivande varande tredje diktsamlingen av Leon Larsson. Till den får jag återkomma senare och hålla mig till de två som föreligga: *Hatets sånger* och *Ur djupet*.

Genom båda dessa diktsamlingar går som själva den stora underströmmen harmen över oförrätten mot arbetets folk. De kval som hans klass lider vila som blytyngder över hans bröst. Hans kval lösa sig i en våldsam harm, som icke finner uttryck nog starka att ge sig tillkänna. Harmen blir till hat mot allt som trycker och alla som förtrycka och hatet blir i sina högsta ögonblick en sorg som griper och rycker i hjärtats alla trådar.

Fängslad på klippan, stormpiskad, solstucken, gamhackad ligger Prometheus-proletariatet och kväder i *Hatets sång*:
Min sång, den är en sång om nöd och oförrätter,

om hårda gisselslag och seklers tyranni.
I blod jag diktat dem i smärtans långa nätter
och sjunger den i sorg, i hat och raseri.

Arbetarklassens lidanden ha aldrig på svenskt språk tolkats så modigt, sant och i all sin tragiska storslagenhet som hos Leon Larsson. Det bävar en själ bakom, där brottas det med gudarnas makter, där blodas marken i vända, i sorg och våldsam vrede.

Men vad den nya tidens fängslade Prometheus längtar efter, åstundar, vad som håller hans liv vid måkt och driver honom att ständigt rycka i fjättrarne för att få dem loss, har icke heller tolkats enklare och skönare än i dessa rader i dikten *I trældom*:

Och jag vill renas, jag vill själen lösa
i ljusets strålar och i skönhets bad,
att jag må skåda detta ljusa, höga,
som evigt lockar i det skönas stad.

Livets fruktansvärda motsatser i kapitalismens värld, den väldiga anklagelsen mot meningslösheten i samhällssystemet sådant vi ha det, brottligt till sin existens, grymt i sin gåtfullhet, gåtfullt i sin grymhet — var här allt detta tolkats som i dikten *I avgrunden*:

Här är den mörka gåta,
vars slöja man ej kan lyfta,
där hundrade tusen gråta
och jämra och evigt snyfta
i tusen förtvivlans kval.
Och dovt höres verop skalla
från dessa som ängsligt klaga,
ty här i det mörka, kalla
det väves en dyster saga
av sorger i tusental.

Och aldrig får solen lysa
på dessa som ständigt lida,
som svulta och evigt frysa,
som djupare nedåt glida
från stjärnor och rymder blå.
Och hundrade millioner
till mörkare klyftor stupa,
till armodets regioner
ned i det avgrunds djupa
dit blickarne icke nå.

Men gäves det ingen lösning på den sociala nattens gåta, vore natten evig och gåtan olöslig — varför då kämpa? Mörkret kan dock icke evigt segra och

-- -- folket som ständigt lider,
det bidar ren evigheter
de soliga ljusa tider
som siades av profeter
i tidernas första vår.
Då töcknet en gång skall flykta
och solen sitt ljus skall ösa
på hären utav förtryckta,
som fram ur det bötnlösa
till djusare nejder går.

Och det frö till liv och hopp och till strid för en ädlare mänsklighet och ett lyckligare samhälle, som från tidernas ursprung finnes i folksjälen, det är frihetens gnista, långtans låga,

från sekler till sekler har brunnit
i långa och nattsvarta år
och gnistan skall glöda och flamma
så länge våldsaltet står.

Den gnistan har givit åt slaven
hans drömmar om Ariens land
och tron på de kommande tider
som lösa förnedringens band.

Denna låga mot höjden är själen i socialismen, folkens befriare, ljusets konung. Han är

-- -- den gud som med glädje vi hälsa,
den furste av ljuset, som världen skall frälsa
från kyla och mörker, från armod och sorg;
och honom i glädje och gamman vi kröna
till enväldig konung för allt detta sköna
som finnes att älska i solljusets borg.

Han är segerherren, mänsklighetens nye frälsare. Han är den ende som skall folkets förtryckare och mörkrets makter och

-- -- sedan han bojorna brutit och krossat
och världen är renad och allt är förlöstat
och jorden befriad från lögnen och svek,
då skall han ett skönhetens solrike grunda
och då skola eviga vartider stunda
med frihet och lycka, med glädje och lek.

Så sjunger skaldens sångmö

-- -- om livets elände
om glädjen som flytt från vår värld

men också

om Eden, om drömmarnas lustgård,
bevakad med ljungande svärd.

Och hans

-- -- tanke vill forska bland tingen
och fritt vill den stiga mot ljuset,
ty viljan den böjes av ingen
och icke den trampas i gruset
i skräck inför gudarnas lag.

Man kan hos Leon Larsson i hans första dikter mitt ibland pärlor av skönhet då och då träffa på formlösheter. Detta är så väl förklarligt. Det oförklarliga är att de icke äro flera och att de med nästan varje dikt avtaga. Det oförklarliga är att denna proletariats skald i det stora hela förfogar över en formens glans, en tankens flykt och ett känslans djup som skulle göra honom avundad av de berömda, om de — kände honom. Men det kan för visso också vara en berömmelse att icke vara berömd, och vi som känna honom, hålla honom lika kär för det.

Frederik Ström.

En vårvisa.

Och nu är det vårvind och frihetstider
då jorden sig lågar i solens brand
och nu är det våren som sjungande skrider
med stormgångsteg emot nordens land.

Se, nu är det soltid och gröningslycka
då drömmarnes rosor i solen gro,
då alla sig sjungande pryda och smycka
till högtidsdagar och sommarro.

Och nu är det tid till att grafsångsjunga
för ålderdomssorgen som faller i mull.
Ty våren den ljusa, den fria och unga
skall mörka tidsgudarne störta omkull.

O nu är det sångtid och blomsterfester
då jorden är god och välsignelserik
och nu spelar våren och livets orkester
sin stormsångsdova och höga musik.

Och nu är det åskdån och ofredsdagar
då viggarna ljunga från blygrå sky.
Ty nu är det ljuset som mörkret jagar
från nordskogslanden med tummel och gny.

O, heliga stormtid och uppbrottsstunder
då makterna samlas till strid
då jorden skall segla med grönskande
lunder
till drömlandsekel och lyckans tid.

Leon Larsson.

Från Kvinnornas Fackförbund.

Organisationens vinst.

Landskrona Sömmerskefackförening, som endast är några månader gammal; har nu genomfört ordnade förhållanden för alla sina medlemmar.

Avtalen ha förut varit offentliggjorda i »Morgonbris». Jag vill endast i kortet, men på ett utförligt sätt redogöra för avtalens verkningar — kanske skall det kunna väcka någon sovande och mot organisationen ovilligt stämd sömmerska till eftertanke?

Föreningen räknar cirka 100 medlemmar fördelade i tvenne ungefär lika stora arbetsgrupper, lagerskrädderiarbeterskor och kapp- och klädsömmerskor. Genom de förras avtal erhöles arbeterskorna en genomsnittlig löneförhöjning pr vecka å 2 kronor, eller från i medeltal 10 till 12 kronor, och arbetstiden inskränktes med 4 och 7 tim. Pr år räknat utgör vinsten över 4,000 kronor och arbetstidens minskning 12,500 timmar. Kapp- och klädsömmerskornas avtal var ännu mera genomgripande och visar en betydligt större lönevinst, eller 6,500 å 7,000 kronor pr år; minskningen av arbetstiden är cirka 11,000 timmar.

I senare fallet voro arbeterskornas förhållanden också i flera fall högst eländiga och avtalet kunde här åstadkomma sådana förändringar, som från 6 och 7 till 10:20, och från 8:50, 9 och 9:50 till 14:40 pr vecka.

Och, eftersom arbetsgivare och mot organisationen ovilligt stämda arbeterskor ständigt hålla för »att allt som vinnes genom organisationen slukas av denna i form av dryga avgifter», vill jag med några siffror belysa grundlösheten av detta påstående. De omnämnda avtalen gälla 2 år och för denna tid utgör arbeterskornas vinst, då värdet av arbetstidens inskränkning medräknas till i runt tal 30,000 kronor, utgör pr medlem 300 kronor. Före avtalens ikraftträdande hade arbeterskorna inbetalt 200 kronor, eller pr medlem i medeltal 2 kr., sömmerskornas årliga medlemsavgift är 6 kronor och denna kan näppeligen komma att under avtalstiden höjas, vadan sömmerskornas sammanlagda utlägg för det vunna skulle komma att utgöra 1,400 kronor.

Sömmerskornas¹⁴ förening har på ett utomordentligt sätt hävdad den gamla satsen, »fackföreningen är den bästa bank- och pensionsinrättning», ty vilken sådan ger över 2,000 proc., eller 30,000 för 1,400 och för varje enskild 300 kronor för en insats av 14? Men ändå finnes det sömmerskor, organiserade som oorganiserade, vilka anse medlemsskapet i fackföreningen generande och simpelt.

Egoismen och bristen på vilja, att göra något av allmännyttig art är ännu stor och verkar hämmande på organisationsarbetet bland kvinnorna, men detta har ju sin rot i okunnigheten och om kvin-

norna på allvar ville sätta sig in i arbetarerörelsen, studera dess syften och innebörd skulle de snart finna att organisationen, det målmedvetna ihärdiga strävandet för det allmännas bästa, är det enda medel varigenom det egna intresset effektivt kan tillgodoses då det gäller egendomslösa och löneslavar.

C. N.

Genomfört arbetsavtal.

Vi hava denna gång att lämna en redogörelse över den i dagarne avslutade lönerörelsen bland sömmerskorna i Es-löv, som genom förbundets avdelning därstädes lyckats genomföra ett avtal för klädningsömmerskor, vilket godkänts och underskrivits av sex arbetsgivare, nämligen: fröken Mia Nilsson, Ida Hansson, fru Ketty Jönsson, fröken Anna Sjunnesson & c:o, Emma Olsson och hr Lundberg, och har ett avtal emellan fabrikören Alb. Sahlin och avdelningen träffats, vilket omfattar barnklädessömnad, blivit godkänt och underskrivet av bägge parterna.

Vi vilja först göra några utdrag ur det arbetsavtal som blivit genomfört för klädningsömmerskorna.

Arbetstiden bestämdes till 60 timmar pr vecka. Helgdagsaftnar upphör arbetet kl. 3 e. m. Julafton och 1 maj upphör arbetet kl. 1 e. m. Avlöningen utgår första året efter läroåret med 6 kr. pr vecka. Andra året 9 kr. pr vecka, tredje året 12 kr. vecka. Elevåret är indelat med 2, 3:50 och 5 kr. betalning pr vecka. Bestämde att arbetsgivaren ej äger rätt att hava mer än en elev till var fjärde sömmerska. För att arbeterska skall antagas och komma i åtnjutande av de i avtalet stipulerade lönerna fordras att hon bevisligen skall hava genomgått ett års lärokurs, undantag göres för dem som nu innehava plats hos arbetsgivaren.

Övertidsbetalningen skall utgå med lika betalning för alla sömmerskor, oavsett vilken veckolön de inneha, och skall densamma räknas 25 proc. av högsta lön som är i avtalet stipulerad. Bestämde tid och dag då avlöningen skall utbetalas till arbeterskorna. Arbeterska, som drabbas av sjukdom skall efter tillfrisknandet återfå förut innehavd plats med samma lön och rättigheter som förut. Arbetslokalerna skola hållas rena, väl ventilerade och ordentligt uppvärmda vid kall väderlek. Vid inträffad arbetsbrist iakttages alltid att sist anställda först entledigas, och vid intagandet av arbeterska äga de förut på grund av arbetsbrist entledigade företräde.

Avtalet gäller i två år. Uppsägning skall ske skriftligt av den uppsägande parten minst tre månader före tidens utgång för avtalets gällande, i annat fall gäller avtalet ytterligare ett år i sänder.

Det andra avtalet omfattar, som förut nämndes, barnklädessömnad och har genom detsamma en sju ackordsprislistor blivit genomförda med 10 t. o. m. 30 proc. förhöjning av lönerna.

Vid prissättningar av nya och större

ändringar av modeller skall föreningen höras och de överenskomna priserna tillföras den godkända prislistan som ett supplement med samma giltighet.

Vid inträffad arbetsbrist skall iakttagas att sist anställda först entledigas med företräde för själförsörjerskor och vid antagande äga förut anställda företräde och skall själförsörjerskor som förut varit anställda hos firman äga företräde. Vidare bestämdes att sömmerska som antages skall bevisligen hava lärt i sömnad i tre månader.

Avtalet gäller till den 15 april 1909. Uppsägning av avtalet skall ske skriftligen minst tre månader före tidens utgång i annat fall varar det ytterligare ett år i sänder.

Vad som nu närmast följer av denna redogörelse är naturligtvis frågan: »vad har sömmerskorna vunnit genom denna lönerörelse och dessa godkända avtalsbestämmelser?» För det första är det för klädningsömmerskorna en förhöjning av veckolönerna med 2, 3, 4 och 4:50 kr. pr vecka.

Arbetstiden är förkortad med 6 tim. pr vecka.

Bestämmelserna om avskedande och antagande av sömmerskor betryggar mången från att behöva lita på slumpen, var och när och hur länge de skola hava arbete.

Paragrafen om hur många elever arbetsgivaren äger rätt hålla mot betalda sömmerskor är av stor vikt till skydd för arbetslöshet, och hindrar ocker på billig arbetskraft i så stor utsträckning som hitintills.

Den bestämmelsen om att ingen får antagas som ej bevisligen kan intygas hava genomgått ett års lärokurs är en bestämmelse som är värd särskild uppmärksamhet.

Det är första steget till litet reda och ordning inom sömnadsbranschen bland kvinnor, och vore önskligt att den kunde tillämpas i större utsträckning. Det skulle då icke bliva så överfullt av arbetskraft på det området, som nu är fallet, emedan många anse sig vara sömmerskor, bara de kunna hålla i nälen. Det är så lätt att utbjuda sin arbetskraft till sömnad och är det många kvinnor som, då de byta om sysselsättning, genast äro sömmerskor emedan det icke finnes några som helst bestämmelser om lärotid o. s. v. som på allvar av arbetsgivaren sättes ifråga utan arbeterskor antagas och betalningen blir sedan godtycklig av arbetsgivaren och äro vi därigenom straxt inne på kapitlet »konkurrensen om billig arbetskraft».

Detta är en liten överblick vad de speciella punkterna i det första avtalet har för betydelse i praktiken och skola vi övergå till det andra avtalet.

Det var ett ganska långsamt arbete att få klart och kunna komma överens i alla dessa omkring 150 priser, men det lyckades och som förut nämndes blev det rätt god förhöjning av ackordspriserna. Här var det icke endast förhöjningen av priserna som förde gott med sig för arbeterskorna utan även reg-

(Fort. å sid. 5.)

GRUPP AV MEDLEMMAR I STOCKHOLMS ALLMÄNNA KVINNOKLUBB.

EN MAJDRÖM.

*Sjung människoande, gråt och sjung,
om din längtans leende vår,
var drömmande vek, var stark, var ung,
var driftig i handlingens år!*

*Tid kommer med snö i lockarnes svall,
då hågen blir trött och tung.
Men ännu stå liljor i blomstervall
och än är du stridslystet ung.*

*Se, högt över skogarnes blånande bryn,
långt bort över dagens gnat,
där himmelens lärkor drilla i skyn
och örnarne hålla sabbat!*

*Där ligger det ändå, din längtans land,
medan hoppet sporrar din flit,
och ständigt från splittrade skeppens strand
i aningar längtar du dit.*

*Så sannt som vår blick är av tingen skymd,
där vi trötta i träldom gå,
så sannt finnes också en tankens rymd
i sol över dimmorna grå.*

*De ha pekat dit upp, alla store män,
före Sokrates tid och till vår,
och fast folket ej fattat meningen än
det följde dock stormännens spår.*

*Det har gällt och det gäller en jättestrid,
en kamp mellan mörker och ljus,
och materien tämjes till träl därvid
och till tjänst uti tankens hus.*

*Och en vår skall komma i sällhet och glans,
med lycka och jubelskri,
med saga och sång om en seger, som vanns
då anden blev herre och fri.*

KAROLUS.

att den bannlyser användandet av smutsiga vapen såsom hån, spott och förnäring mot religiöst tänkande personer, vilket allt icke kan anses som diskussionsinlägg;

att den av oss kräver en kraftig kamp för religionsfrihet, koncentrerad i arbetet för statskyrkans och kyrkobudgetens avskaffande och för skolans skiljande från kyrkan.

I anslutning till sista punkten i detta uttalande beslöt kongressen uppmana Sveriges arbetare:

därest de icke av religiös övertygelse anse sig böra deltaga i dylika ceremonier;

att icke låta döpa sina barn;

att hålla sina barn ifrån skolundervisningen i kristendom;

att icke låta konfirmera sina barn, samt att vid ingående av äktenskap ej anlita prästhjälp.

Centralstyrelsen fick därjämte i uppdrag att utarbeta en för mass-spridning lämplig broschyr, som nöjaktigt klargör de medel, som kunna användas för att undgå de kyrkliga ceremonierna.

Under debatten, som föregick dessa uttalanden, framhölls bl. a. huru nödvändigt det är att börja en mera målmedveten kamp mot prästväldet, och att ett uttalande som detta icke skulle verka hämmande på agitationen, då det samtidigt förklarades, att kampen icke gäller religion, utan prästernas och statskyrkans oförsynta ingripande i den enskildas liv.

Dessa beslut visa vägen att konsekvent leva efter partiets programpunkt 4, vars sista del säger: »Kamp mot statskyrkan», och blefvo alla övertygade om vilken makt vårt parti skulle bliva mot det nuvarande samhället, om vi alla arbetade och levde efter just denna punkt i vårt program, skulle vi säkert snart ha nått många reformer som nu synes avlägsna.

Förbundet och kvinnoagitationen.

I fråga om agitationen är det särskilt ett beslut som kanske intresserar »Morgonbris» läsarinna, nämligen att uppdraga åt centralstyrelsen, att i mån som tillgångarna medgiva anställa och utsända en eller flera kvinnliga agitatorer, med största möjliga verksamhetsområde, ej minst på landsbygden, där behovet av agitation och upplysning är särskilt trängande, samt om utgivandet av en broschyr avhandlande kvinnan och ungdomsrörelsen, och fick centralstyrelsen i uppdrag utgiva en dylik broschyr, men därjämte att själv bestämma om huruvida den skulle spridas gratis eller icke.

Debatten om dessa motioner hade säkert varit mer sympatisk för en kvinnlig åhörare, om det bland de 180 ombunden varit flera kvinnor. Det faktum, att på denna stora kongress endast fanns en kvinna, har kanske sitt största skäl däri, att de flesta klubbar ej kunnat sända mer än ett ombud, och då naturligt nog väljes en av dem som mera effektivt arbetat för klubben.

Men det var klubbar, som sändt fler än ett ombud och hade då mycket väl

kunnat valt en kvinna; så övertygad som jag är, att det inom vårt förbund finnes kvinnliga kamrater, som i lika stor grad som de manliga äro kompetenta att taga emot sådant förtroende. Detta må lära oss kvinnor att mer än hittills hävda vår rätt inom förbundet, att få bort denna självunderskattning och framför allt lära oss att hålla ihop.

Vi böra aldrig vid debatt med manliga kamrater om vårt kön, så lätt avspisa oss med det vanliga: »om alla vore som du», och därmed tro att det är så att jag själf skiljer mig från de flesta.

För oss kvinnor, och särskilt dem som tillhöra ungdomsförbundet, bör det bli en bjudande plikt, särskilt vad beträffar beslutet i religionsfrågan, att göra allt vad på oss ankommer för att bidra till att få beslutet omsatt i handling.

Göra vi det skall ingen mot oss omotiverat rikta den beskyllningen, att vi stå hindrande i vägen för beslutens realiserande. Det är tid för oss kvinnor att följa den nya tidens fordran, bli självständiga; draga undan det sista stödet för prästerna, och därmed att de äro onödiga i ett modernt, frihetslängtande samhälle.

Ruth G.

Opinionsmötet i Stockholm den 5 maj

i Cirkus, anordnat av Föreningen för kvinnans politiska rösträtt, var rent av imponerande storslaget, och bevisade genom sin stora tillslutning av kvinnor, att kravet på rösträtt numera bäres fram av en stark kvinnlig opinion. Ingen dag för tidigt heller.

Att här referera alla de gedigna tal som hölls är ej vår avsikt, ty dessa ha förut genom dagspressen spritts till våra läsarinna, med det resultat att tusentals kvinnor landet runt, som var i sin vrå vänta och längta efter gryningen av kvinnornas rösträtt, i sina hjärtan erkänt och instämt med talarne såväl på mans- som spinsidan, men vi tillåta oss ändock referera två av mötets talarinnor, nämligen fru Ruth Gustafsson, som talade för arbeterskornas rösträtt, och vars inlägg var af den beskaffenhet att varje arbeterska behöfver lägga sig hennes ord på minnet, samt fru Ellen Hagen från Uppsala, vilken höll ett glänsande tal, och om vilken en tidning skrivit, »att hon lög när hon talade, ett ironiens och den vakna intelligensens leende». Och så var det även; hennes tal gjorde också ett starkt intryck på den talrika publiken.

Vi anföra i korthet fru Gustafssons tal:

»Vi arbetersklassens kvinnor, som vid sidan om våra män och bröder arbeta i fabriken och å arbetsplatserna och skapa välstånd och kultur åt nationen, vi fattiga mödrar som giva åt samhället nya slavar, vi fordra medborgarrätt för att därigenom framskapa en stark arbetersklass i ett lyckligt fosterland. De tu-

senden arbeterskor som samtidigt kastas i grottekvarnen, som i många fall vissna då andra lyckligare kvinnor stå i blomman av sin fägring, de många arbetershustrurna som lida under olidliga förhållanden, de måste ha medinflytande för att genom lag hindra exploatering och missbruk av kvinnokraft. Denna exploatering drabbar ytterst nationen genom försvagade barn. Vi måste ha bort livsmedelstullar. Vi måste ha bättre bostäder och befrias från ruskryckernas förbannelse. När kvinnorna få rösträtt kan man med visshet säga att en av de första stora reformerna blir totalt ruskrycksförbud.

Vidare måste vi, såsom förhållandena äro, ha samhällets skydd för våra barn och för oss själva, så att vi må förstå att uppfatta och njuta av det sköna som naturen ger.

Det socialdemokratiska partiet i vårt land är det enda, som erkänner kvinnornas värde, som upptagit kvinnornas rösträtt på sitt program. Därför ha de organiserade arbeterskvinnorna hittills ej så aktivt deltagit i den kvinnliga rösträttsrörelsen. Vi lita på våra manliga kamrater. Men detta hindrar dock icke att en stor del av oss deltaga även i den speciellt kvinnliga rösträttsrörelsen; så det skall ej kunna sägas att vi arbeterskvinnor ej verka för eller intressera oss för kvinnans rösträtt. Vi vilja även motverka halva reformer, som endast giver en del men inte alla kvinnor rösträtt. Vi äro därför bestämda motståndare till det förslag som rösträttsutskottet kommer med.

Alla kvinnor kunna vi arbeta för vår rösträtt, men när vi nått målet så skiljas våra vägar och vi gå till våra olika partier. I en del frågor torde dock alla kvinnor kunna enas. I vår fordran ligger en ärlig föresats att arbeta för att vi få ett frigjort folk i ett fritt land. (Applåder.)

Fru Hagen yttrade följande:

Ett folk kan ej utvecklas endast med ena hälften, utan hela folket måste följans. Sedan 1902, då dåvarande statsminister Otter siade om kvinnans krav, ha vi haft 5 regeringar och lika många rösträttsförslag. Nu föreligger frågan så att den otvivelaktigt måste lösas. Men har man hört de hundratusen kvinnorna som petitionerat? Äro männe »fosterlandsvännerna» rädda för landets väl om vi få rösträtt? Knappast! Men det är kanske olyckligt för kvinnorna själva! Vore det dock icke lyckligast att befria kvinnorna från en bitter kamp för sin rätt? Hoppas inte på att kampen skall avstanna, den kan det inte, ty förödmjukelsen att vara utan medborgarrätt är för stor.

Skall det dröja ett eller tio år till innan vi få vår rätt? Eller står den i någon relation med några fel eller brott från vår sida? Säg oss, vördade lagstiftare, vari det består och hur snart straffet är slut. (Applåder!) Är det männe den saken som utredes! (Applåder!) Hur långt skall det utredas? Tiden går oss därunder ur händerna. Giv

oss vår rätt och våra blickar skola glänsa av hopp om lycka.

Mina herrar och svenske män, det går inte att utestänga tidens krav i det tjugonde seklet. Nu går det inte längre att hålla Sveriges kvinnor borta. Under sin långa frånvaro ha de ej som prinsessan Törnrosa sovit i hundra år, utan endast som Askungen fört en förbisedd tillvaro. Men bör inte Askungen nu få förvandlas till prinsessa och få rätt till halva kungariket? Därtill behövs ju endast prinsen, och det är den svenska mannen. (Stormande applåder.)

Blåklockan.

*Jag kommer ihåg min blomma blå,
Vill henne nu gå att plocka,
Jag minns så väl var hon brukar stå
Och gunga sin lilla klocka.*

*Där stod hon i fjol, och se, re'n är hon
där,*

*I skuggan av björkens hänge.
Hur roligt få åter en gammal kär
Som ej man har sett på länge.*

*Jag förstår dig så väl: vad ingen hör
Dock jag lyssnar till med gammal.
När vinden sakta din stängel rör,
Du tänker, du ringar samman.*

*Den ringning de tysta blommor förstå,
Fast icke av män'skan hon höras.
Och när den ljuder ur klocka blå,
Var blomman till andakt röres.*

*Och alla skynda sin doft att ge
Från daggiga rökelsefaten.
Ty det är blommornas sätt att be,
När blåklockan lyser sabbaten.*

*Församlingen hör dess ljudlösa ljud,
som manar att skaparen prisa.
Och hän över fälten vandrar Gud,
Och vart strå vill sig tacksamt visa.*

*En vind då rör vingen sval över äng,
Och stilla buga sig gräsen,
Då rörs i naturens hjärta en sträng,
Då bedja de tysta väsen.*

(Ur Ackorder av *Lotten von Kræmer*.)

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt

i Stockholm firade sin 5-årsfest den 4 juni med en kollation på Fjäderholmarne. Huvudtalare var d:r Lydia Wahlström, vilken gav en intressant historik över föreningens arbete under de gångna 5

åren, varefter fröken Ellen Kleman uppläste följande av henne författade dikt:

Det steg som ett viskande sus uti natten,
Den växte som vind över vida vatten,
Det blev till ett samlat, mäktigt rop,
Som äntligen steg ur de tystas hop —

Ur deras som dömdes att ohörda bida,
Fast de verka sitt verk vid mannens sida,
Fast de kämpa som han, fast de lida som han,
Fast de bära sin börda så fullt som en man —

Ur deras som ännu rättslösa leva,
Ur deras som äntligen rättfärdighet kräva,
Ur kvinnornas led steg starkt ett krav:
Jag vill den rätt du mig icke gav.

Jag skapats som du att leva och lida,
I arbetets led jag står vid din sida,
Jag hävdar min plats och jag kräver min rätt —
Du man — som din like, av människoätt.

För länge du skilde på man och på kvinna,
För människan rätten står lika att vinna.
Du brukat din makt, du tagit ditt rum,
Och du tänkte ej ens på den, du gjort stum.

Nu kräver jag plats och röst vid din sida,
Jag tröttnat att vänta och tålligt bida —
I rättfärdighets nanin, som mänska och like,
Jag vill medborgarrätt uti Sveriges rike.

Jag vill medborgarrätt för att verka och tjäna,
För att gagna mitt land, för att samla och ena,
För att knyta tillsammans med fasta band
Såväl kvinna som man vid ett älskadt land.

Slutligen begärde fröken Anna Lindhagen ordet för att giva de närvarande en kraftig maning till fortsatt arbete. Låt oss ena oss om att vi måste ha rösträtt 1908: Nu kunna vi ställa de kraven utan att förefalla orimliga. Vi ha ju många vänner i alla partier. Socialdemokraterna ha oss på sitt program, vänstern har givit oss ett halft löfte att göra sammaledes, och bland högern ha vi många anhängare. Komma vi med nästa år kunna vi första gången tillämpa vår rösträtt samtidigt med de nya manliga väljarskarorna, nämligen till 1912 års riksdag. Men utan 100-talet av rösträttsföreningar bör 1908 ej gå in. Låt oss hoppas att nästa år alltså träffas härute såsom kvinnor med medborgarrätt!

Aforismer.

Den nya kärleken är alltjämt mannens och kvinnans naturbestämda åtrå till varandra för att fortsätta släkten. Den är alltjämt den strävande människans önskan att genom en kamrat i arbetet lätta en annans mödor samtidigt med sina egna. Men upp över denna kärlekens eviga väsenart, ut över denna äktenskaps urgamla orsak, har en annan längtan vuxit sig allt starkare. Denna riktar sig ej på fortsattandet av släktet. Den är sprungen ur människans förnimmelse av ensamhet inom sitt släkte, den ensamhet, som blir allt större, ju mera

egenartad en själ är. Den är tränaden efter den människosjäl, som skall lösa vår egen ur denna ensamhetssmärta.

Djupare än någonsin känner människan, att fattigt gav livet vad hon av detta har rätt att fordra, när kärleken för henne endast blev försjunkandet i en famn. Allt flera veta, att kärlek är försjunkandet i den ande, där vår egen finner sitt fäste utan att förlora sin frihet, närheten av det hjärta, där oron i vårt eget stillas; det lyssnande som förnimmer vårt utsagda och utsägliga; klarheten i det par ögon, som i våra bästa möjligheter redan finna verkligheter; mötet med de händer av vilka vi, döende, ville känna våra egna omslutna.

När livet någon gång visar denna stolta, sköna syn, då står man inför en lycka, som är skrämmande stor.

(Livslinier.)

Ellen Key.

Soc.-dem. kvinnokonferensens arbetsutskott förbereder en intensiv agitation bland kvinnorna, vilken kommer att taga sin början i sept. Man ämnar utsända tre eller möjligtvis fyra kvinnliga agitatorer dels i Skåne på en mängd olika platser dels i Småland samt mellersta Sverige och Norrland.

Agitationen kommer att bedrivas i syfte att dels bilda nya soc.-dem. kvinnoklubbar på platser där sådana ännu ej finnes, dels hjälpa upp de nybildade svagare klubbarna. För övrigt kommer kvinnornas rösträttsfråga samt flera av de frågor, som behandlades på konferensen, att ingå i agitationsplanen.

Som ett led i agitationen kommer att under sommaren tryckas broschyrer, som speciellt omhandlar kvinnornas sociala och politiska ställning i samhället m. m.

Vinden vaknar.

Af Karl A. Tavaststjerna.

En hög bäckslutning med stora kullerstenar och skäggiga granar stupar brant ner i sjön, som återkastar himmelens bjärta ljusblå långt in mellan de dystra stammarna i skogens svala och sövande förmiddagsro. Högt uppe i grantopparna spelar den friskande vinden orgel. Låga, mumlande bastoner följa i oafbruten fuga så nära på hvarandra, att de för ett mindre känsligt öra smälta ihop till en enda dov ton: — ödemarkens melodi av högtidligt svårmod. Under granarna, mellan kullerstenarna, över ljungen, stenmossan och lingonriset är det stilla. Närmast stranden rör den storväxta alen sina mjuka löf, men de prassla icke. En ensam liten göktyta kastar sig småkvittrande från gren till gren med halft utspärrade vingar; den enda ljudande punkten i granarnas pelarhall.

Solen, som står högt över backens brant, blänker i några fina trådar spindelväv; då de leva för vinddraget, och när här och var som ett sparsamt, gult

stänk ned till lingonriset och ljungen. Över den bruna, jämna skogsvägen, som drager ett band midt mellan sjön och krönet, håller en slända stilla i luften, spelande med vingarna och tvekande om hon skall våga förirra sig längre in i det mystiska dunklet. Så skjuter hon med en pilsnabb rörelse ner och sätter sig att tänka över sitt tilltag på en fint utskuren ormbunke vid väggkanten.

Då kommer ett gråbrunt bylte ilande framåt den gråbruna vägen i långa skutt, urskiljbart ifrån den endast genom rörelsen. Det är en hare, som med örnen längs ryggen springer förelöpare för någonting, som ekar dovt långt borta. Sländan spritter upp och flyger med solglitter på vingarna i korta satser nedåt stranden, men göktytan skjuter ner i mossan vid roten av en stor gran och lugnar maken, som rufvar ägg.

Det dova ekot hörs ej längre, men fot för fot, med hängande huvuden och svettiga bogar styras två flämtande hästar framåt den skuggiga vägen af en ryttare och ryttarinna. Han tager hatten af sig och torkar sig om pannan, hans blick glänser och hela hans väsen är en livskraftig ynglings. Hon sitter avsiktligt frånvarande och stirrar drömmande nedåt sjön, som blinkar mellan barren. Plötsligt håller han inne sin häst och ser sig om. Ryttarinnan har tappat sitt ridspö utan att giva akt på det. Det ligger ett stycke bakom dem på vägen; han lämnar med en glimt i blicken sina tyglar till henne, hoppar vikt från hästen och kommer leende igen med spöet. Hon ser på honom nästan motvilligt, tager spöet och gör sig i ordning att rida vidare, då han med en bedjande åtbörd räcker handen mot henne. Hon förstår utan ett ord vad åtbörden gäller och skakar skrattande på huvudet, men rider ej vidare.

Värmen och den häftiga ridten ha drivit blodet åt hennes kinder, finhylda, rodnande kinder under det bakutdragna floret; läpparna äro halföppna och arbeta på ett nej, som icke blir af. Skogen står och lyss efter hennes ord, väntande att emottaga dem i sin stora, doftande famn. Göktytan vågar sig fram och svingar i en lång båge nedåt till en torr gren nederst på en granstam. Där förblir hon nyfiken och stilla spåjande på fridstörarne med små lifiga svarta prickar till ögon.

Den ena hästen biter i stångbetslet, som rasslar, fradgan faller till marken och blir liggande där, bländande vit i allt det bruna. Damen uppe i sadeln ser sig orolig om, såsom väntade hon någon som understödde hennes vägran, och den unge mannen står fortfarande med handen sträckt emot henne, färdig att hjälpa henne ner. Själva orgelfugan uppe i grantopparna tystnar, hela skogen likasom sträcker sig fram i stum förväntan för att se hennes beslut.

Då låter hon foten glida ur stigbygeln och är i ett lätt hopp nere på marken, utan att ha anlitat den färdiga hjälpen. Orgeltonen viltager igen, och det går som en suck av lättnad och tillfredsställelse genom skogen. Han gör fast

hästarna vid tyglarna i var sin granstam; och hon har funnit en tuva med linnéor alldeles nära där hon steg av.

Strax därpå kommer han strålände fram till henne och säger något, där tonfallet sörjer för innehållet och orden ingenting betyda. Hon nickar utan att se upp och fäster sin linnéabukett vid barmen.

Men den högtidliga stillheten i skogen börjar försvinna, solen finner väg mellan barren och göktytan gör larm vad den förmår, förstärkt av sin maka. Vinden tager hårdare fatt i topparna, tränger in under granarna med en störande kraftig susning, som väcker hela skogen och väcker de två genom att varnande och kylande stryka dem över tinningarna. Den mystiska förmiddagsgudstjänsten är förbi, och vågorna börja sorla nere vid stranden. Solfläckarna på marken få liv och flytta sig, när grenarna ovanom försättas i gungning, och hästarna skrapa i mulen med hovarna.

Det nej, som icke blev sagt står nu att läsas i damens hela hållning. Hon super in vinden med vidgade näsborrar och öppen mun. Den farliga tystnaden och skogens förtrollning är bruten och med den hennes egen. Hon är fri. Den unge mannens blick far nästan vred uppåt de svajande grantopparna och vänder igen med ett annat uttryck. Han piskar otåligt sin stövel med ridspöet och tar sig ett tag med handen över pannan. Men hon, som stigit ner från hästen i skogens famn, andas ut en tacksam liten suck bland linnéorna, i hvilken hon gömmer sitt ansikte.

Därpå ser hon sin kamrat raskt i ögonen, och ler uppsluppet. Han varseblir med möda en sista liten glimt av den dallrande stämningen nyss innerst i hennes ögonvrår.

— Här blåser! säger han torrt, men hon gör larm i kapp med göktytan och förundrar sig över att han lockat henne att stiga av på en plats, som så litet behagar honom. Skogen tager del i hennes gäckande löje, och de små böljorna nere vid stranden kasta glada och vakna solreflexer långt in bland stammarna.

De sätta sig på en sten vid väggkanten, och hennes munterhet ger hans dåliga lynne intet tillfälle att yttra sig. Hennes flor blåser ut och slår honom hänfullt i ansiktet, den storväxta alen nere vid stranden böjer sig under blåsten, och hon talar ifrigt om alldeles likgiltiga ting med ansträngd, gäll röst för att göra sig hörd över skogens växande sus.

— Här blir kallt, avbryter han henne otåligt. Vi ha ridit oss varma och kunna förkyla oss!

Men hon ser på honom med en så självförförnöjd och leende blick, att hans dåliga lynne ger vika och han smittas av omgivningens nyktra glädje.

— Stämmingsmänniska! förebrår han henne.

— Jag? undrar hon och räcker honom handen för att hjälpas upp i sadeln på hästen, som ännu står tjudrad.

Han lyfter henne i stället upp med ett praktiskt tag om hennes fot och

lösger hästen. Hans blick är nästan en skämtsam god väns, när han kommit upp i sin sadel och lutar sig fram emot henne sägande:

— Det var synd att det blåste bort!

— Vilket då? frågar hon oskyldigt och snärtar hårdt till hästen, så att den genast slår in i galopp. Hon kan icke uppfatta vad han svarar, bryr sig heller om det, utan ger hästen fria tyglar och flyger undan faran nyss med en segerstolt och tacksam känsla för att hon åter lyckats hålla deras hemlighet kvar i det bedårande utvecklingsskede, där en vindpust är nog att bryta en förtrollning, som likafullt vidtager i morgon och övermorgon igen, varje gång hon vågar vila sin blick i hans eller lämna sin hand åt hans tryckning.

Så redo de två framtidens lycka till mötes, medan backslutningen blef bakom med kullerstenar och skaggiga granar, ekande efter hovslagen och susande obestämdt i allt högre tonarter för den starka middagsblåsten.

Göktytan far igen som en slungad sten ner till sitt bo, och ett par feta hästflugor surra eftersinnande fram längs vägen, brummande över sitt undanslupna byte.

Det går framåt.

Fyra nya avdelningar har under sista kvartalet inträtt och gjort anmälan om inträde till Kvinnornas fackförbund, nämligen Kalmar sömmerskefackförening, A.-B. Keros Kvinnoklubb, Stockholm, och Landskrona tvätt- och strykerskefackförening hava ingått i förbundet samt Höganäs sömmerskefackförening har gjort anmälan om inträde till förbundet från och med 1 juli 1907. De hälsas härmed välkomna i förbundet.

Man har sett, att det högsta skydd för några kan vara det värsta förtryck för de flesta, och om vi vilja ha rättighet att leva själva, så måste vi först uppfylla den stora eviga skyldigheten att låta andra också leva.

Strindberg.

Att alltid vara på vakt mot sin egen individs ensidighet — det är evig ungdom.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr., öppen alla vardagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppbörd.

Ordf. Signe Svensson, kassörska frkn Hilma Larsson, postadress Kvinnornas fackförbunds expedition.

Linnésömmerskeföreningen. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition, sammanträde 1:sta torsdagen i varje månad. O-salen, Folkets hus.

Sthlns damskrädderiavdelning. Ordf. fru Anna Pettersson, Götgatan 39, III. Sammanträde 3:dje måndagen varje månad. F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition. Sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindegren, Parkgatan 12. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

Föreningen Stockholms badbetjäning. Ordf. hr Aug. Gustavsson, Regeringsgatan 6, 2 tr. Sammanträde 2:dra söndagen i varje månad, F-salen, Folkets hus.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. fru Agda Hammarlund, Karlbergsvägen 38. Sammanträde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Liljeholmens linneklubb. Ordf. frkn Ida Skog, Lindagatan 35, 1 tr.

Kungsholms linneklubb. Ordf. frkn Emy Engkvist, S:t Eriksgatan 15, n. b.

Keros Kvinnoklubb. Ordf. frkn Signe Ramsten, S:t Eriksgatan 22.

Landsorten.

Malmö damskrädderiarbetarefackförening. Ordf. hr Frans Månsson, Rörsjögatan 11. Sammanträde 3:dje fredagen varje månad, Sal nr 5, Folkets hus.

Helsingborgs Lännesömmerskefackförening. Ordf. fru Hilda Svensson, Järnvägsgatan 37. Sammanträde 4:de lördagen varje månad. E-salen, Folkets hus.

Falu sömmerskefackförening. Ordf. frkn Mina Johansson, Kung Magnigatan 13. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, kl. 1/2, 9 e. m., Arbetarföreningens lokal.

Sundsvalls sömmerskefackförening. Ordf. fru Aquilina Olsson, Östermalm 15.

Esikilstuna Kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Klara Rosendal, Klarahäll. Sammanträden 2:dra måndagen varje månad, rum I, Folkets hus.

Esikilstuna möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Hildur Linde, Nygatan 11. Sammanträden 4:de måndagen varje månad, rum 4, Folkets hus.

Göteborgs kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Inez Pettersson, Vegagatan 40.

Göteborgs möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Gerda Andersson, Pilgatan 14.

Eslövs sömmerskefackförening. Ordf. Hilma Bengtsson, Norregatan 86. Sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, Lilla salen, Folkets hus.

Landskrona sömmerskefackförening. Ordf. fru Anna Almkvist, Fabriksgatan 12.

Uppsala stick- och sömmerskefackförening. Ordf. frkn Elin Lindberg, Kungsängsgatan 33. Sammanträde 2:dra tisdagen varje månad, Folkets hus.

Västerås sömmerskefackförening. Ordf. frkn Olga Hallberg, Norrmalm 1. Sammanträde 2:dra och 4:de måndagen varje månad. Folkets hus, Blåsbogatan 3.

Kalmar sömmerskefackförening. Ordf.: Vera Nilson, Norra Landsvägen 24.

Linköpings sömmerskefackförening. Ordf. fru Eleonora Sandell, Box 8.

Höganäs sömmerskefackförening. Ordf. frkn Signe Erlandsson, Höganäs nedre.

Helsingborgs Kvinnoklubb.

Ordf. frkn Gerda Pettersson. Kassör fru Christin Johansson. Sammanträde 1:sta och 3:dje måndagen varje månad, Folkets hus F-sal.

Sjukkassans ordf. fru Christin Johansson, Kroksgatan 50. Kassör fru Ida Olsson, Karlsro nr 38.

Kooperativa Syfabriken Linnéa

Rekommenderar sig till utförande af allt hvad till DAM- och HERR-UNDERKLÄDER hörer. Bland damartiklar finnes lager af Linnen, Dag- och Natt-, både finare och enklare Underkjolar, vita, kulörta. Kamkoftor, Bluslif samt förkläden.

Beställningar mottages å alla sorters KLÄDNINGSSÖMNAD, samt Barnkläder.

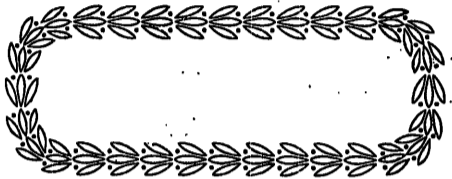
Alla sorters ARBETSBLUSAR och ÖFVERDRAGSKLÄDER i olika storlekar finnes å lager. Beställningar emottagas äfven.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN LINNÉA

Mästersamuelsgatan 68, n. b.

Allm. Tel. 223 96.

Stockholm.

rekommenderar sig i ärade kundens benägna hägkomst. Kransar utföras smakfullt och billigt

Allm. Tel. 2 02.

Riks-Tel. 67 83.

äro verkligen hållbara, likna 23 karats guld och kosta 2,50, sändas till landsorten mot efterkrav eller insänd remissa. Behöver Ni en vardagsring så försumma ej att rekvirera och själva pröva dess verkliga hållbarhet.

VASA-RINGEN

Stort väl sorterat lager av:
Guld- och Silver-Ur, Vagg- och Väcker-
Ur m. m.
Urkedjor största lager på platsen.

finnes
endast hos

Stort väl sorterat lager av:
Rums-, Fönster-, Bad- och Feber-ter-
mometrar, Barometrar m. m.

15 KUNGSGATAN 15
STOCKHOLM

VARJE FÖRSTÄNDIG HUSMODER

MAT- OCH KAFFEBRÖD

Teckna andelar i

utgivet av Stockholms Tjänarinneförening, utkommer under 1907 sex gånger, och kostar för helt år 35 öre, postbefordringsavgiften inberäknad. Prenumeration kan ske inom Stockholm på Tjänarinneföreningens expedition, Grefturegatan 20 C, och i landsorten genom att till samma ställe med postanvisning insända 35 öre och tydlig adress.

Stockholm 1907. A.-B. Arbetarnes Tryckeri.